תנ״ך · ראשונים · אבן עזרא · כתובים

# אבן עזרא על שיר השירים

רבנו אברהם אבן עזרא [הראב"ע]

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# אבן עזרא על שיר השירים

רבנו אברהם אבן עזרא [הראב"ע]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אבן-עזרא-על-שיר-השירים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**הקדמה** ..... 5
**פרק א** ..... 6
פסוק ב ..... 6
פסוק ג ..... 6
פסוק ד ..... 6
פסוק ה ..... 7
פסוק ו ..... 7
פסוק ז ..... 7
פסוק ח ..... 8
פסוק ט ..... 8
פסוק י ..... 8
פסוק יב ..... 9
פסוק יג ..... 9
פסוק יד ..... 9
פסוק טו ..... 9
פסוק טז ..... 10
פסוק יז ..... 10
**פרק ב** ..... 10
פסוק א ..... 10
פסוק ב ..... 10
פסוק ג ..... 11
פסוק ד ..... 11
פסוק ה ..... 11
פסוק ו ..... 12
פסוק ז ..... 12
פסוק ח ..... 12
פסוק ט ..... 12
פסוק י ..... 13
פסוק יא ..... 13
פסוק יב ..... 13
פסוק יג ..... 13
פסוק יד ..... 14
פסוק טו ..... 14
פסוק טז ..... 14
פסוק יז ..... 14
**פרק ג** ..... 15
פסוק א ..... 15
פסוק ב ..... 15
פסוק ג ..... 15
פסוק ד ..... 15
פסוק ה ..... 16
פסוק ו ..... 16
פסוק ז ..... 16
פסוק ח ..... 16
פסוק ט ..... 16
פסוק י ..... 16
פסוק יא ..... 17
**פרק ד** ..... 17
פסוק א ..... 17
פסוק ב ..... 17
פסוק ג ..... 18
פסוק ד ..... 18
פסוק ה ..... 18
פסוק ו ..... 19
פסוק ז ..... 19
פסוק ח ..... 19
פסוק ט ..... 19
פסוק י ..... 20
פסוק יא ..... 20
פסוק יב ..... 20
פסוק יג ..... 20
פסוק יד ..... 21

פסוק טו ..... 21
פסוק טז ..... 21
**פרק ה** ..... 21
פסוק א ..... 21
פסוק ב ..... 22
פסוק ג ..... 22
פסוק ד ..... 22
פסוק ה ..... 23
פסוק ו ..... 23
פסוק ז ..... 23
פסוק ח ..... 23
פסוק י ..... 23
פסוק יב ..... 24
פסוק יג ..... 24
פסוק יד ..... 24
פסוק טו ..... 25
פסוק טז ..... 25
**פרק ו** ..... 25
פסוק ב ..... 25
פסוק ד ..... 25
פסוק ה ..... 26
פסוק ח ..... 26
פסוק ט ..... 26
פסוק יא ..... 26
פסוק יב ..... 27
**פרק ז** ..... 27
פסוק א ..... 27
פסוק ב ..... 27
פסוק ג ..... 28
פסוק ד ..... 28
פסוק ה ..... 28
פסוק ו ..... 29
פסוק ז ..... 29
פסוק ח ..... 29
פסוק ט ..... 29
פסוק י ..... 30
פסוק יא ..... 30
פסוק יב ..... 30
פסוק יג ..... 30
פסוק יד ..... 30
**פרק ח** ..... 31
פסוק א ..... 31
פסוק ב ..... 31
פסוק ג ..... 31
פסוק ד ..... 31
פסוק ה ..... 31
פסוק ו ..... 32
פסוק ז ..... 32
פסוק ח ..... 32
פסוק ט ..... 33
פסוק י ..... 33
פסוק יא ..... 33
פסוק יב ..... 33
פסוק יג ..... 34
פסוק יד ..... 34

# הקדמה

בשם מגיד מישרים אחל לכתוב פי׳ שיר השירים:
אני אל אל אדרוש ואודנו בראש בטרם שאפרוש דברים הישרים:
לפנים בפדותו בנו החכים אותו ומימינו דתו שמורה לדורים:
ורוח חן העיר לבנימין צעיר ועל ילדי העיר ימין שכלו הרים:
למעלת הוד יעל כגבר הוקם על לזאת חקתי על שמו שיר השירים:
נאום אברהם הספרדי אפרש הספר בכל מאדי:
על פי אשר תשיג ידי אם יהיה אלהים עמדי:
ולהיותי בדרכיו תמים בארתיו שלשׁ פעמים:
בפעם הא׳ אגלה כל מלה צפונה:
ובשנית אודיע משפטו על דרך פשוטו:
ובשלישית יהיה מפורש על נתיבות המדרש:

**הפעם הב׳**

זה ספר נכבד מכל השירים אשר חבר שלמה וחלילה חלילה להיותו בדברי חשק כי אם על דרך משל כנבואת יחזקאל על [כנסת] ישראל והנה עתך עת דודים שדים נכונו ואכסה ערותך ותהיי לי ובגלות כה אמר יי״י אי זה ספר כריתות אמכם ולעתיד כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך ולולי היותו במעלה גדולה שנאמ׳ ברוח הקדש לא היה מטמא הידים (וזה הפשט) [ובפעם השלישית אפרשנו ואמשלנו]:

**הפעם הג׳**

יש אומרים כי בנות ירושלם הם אמות העולם כענין ונתתי אתהן (לך) לבנות [ולא מבריתך] וי״א כי בנות ירושלם [הם בנות המלאכים וירושלם היא בזבול והקרוב אלי שבנות ירושלם הם] בנות ממש והאם כנסת ישראל כאדם שמדבר עם מחשבותיו כענין יתברר לך מאי [זה] ספר כריתות אמכם וכמוהו ישבה ירושלם עוד תחתיה בירושלם ואומ׳ הודע את ירושלם והחל בהיותם במצרים כן החל שלמה מימי אברהם שהוא הראש:

# פרק א

## פסוק ב

**הפעם הא'**

נשיקה. בלי אות מבדיל בין הדבקים היא בפה כמו ישקני ובאות למ"ד ביד או בכתף או בלחי כמו אשקה נא (לאבי ולאמי) וישק יעקב לרחל:

דודיך. נמצא לשון יחיד דודי כמו הולך לדודי (למישרים) והוא שם ופעם תאר כמו השם כמו שירת דודי ואמ' אחד מהגאוני שהוא הריר שתחת הלשון מטעם לכה נרוה דודים:

**הפעם הב'**

נערה מן חוץ המדינה [בכרמים] ראתה רועה [עובר] וחשקה בו והתאותה (בלבה) ואמרה מי יתן [ו]ישקני פעמים רבות וכאלו שמע אותה ואמרה לו כן כי טובים דודיך [מיין] יותר (י)שמחו אהוביך מיין ובעבור ריח שמניך כי שמך כשמן שיורק שריחו נודף על כן עלמות אהבוך הנערות (אהבוך):

**הפעם הג'**

אמרה כנסת ישראל והחלה מאברהם ששמר מצות השם והנשיקות היו שאמר וישמור משמרתי מצוותי חקותי ותורותי ויותר התענג בעבודת השם (מ)היין והראה מפעלות אלהיו והשיב נפשות ליראת יי"י:

## פסוק ג

**הפעם הא'**

תורק. לשון נקבה (לשמן ואם לא ימצא כמוהו כמו בית שהוא לשון זכר ובמקום אחר לשון נקבה) כמו כי שחה אל מות ביתה וכן מלת שאול:

**הפעם הג'**

על כן עלמות אהבוך. [הוא] ואת הנפש אשר עשו בחרן:

## פסוק ד

**הפעם הא'**

נזכירה. יש אומרים (שהיא) מן אזכרתה ריח קטרת וכמהו זכרו כיין לבנון:

מישרים. הנכון שהוא תאר היין כמו הולך לדודי למישרים יתהלך במישרים ומ"ם מיין מושך עצמו ואחר עמו כמו יעשה חפצו בבבל (וזרעו כשדים):

**הפעם הב'**

וכל אחת ואחת אומרת לו משכני ואלו הביאני המלך חדריו יותר נגילה בך. אהבוך האחרון שב גם לעלמות:

**הפעם הג'**

משכני. שיצא מבית אביו [ונמשך אחר המקום]:

הביאני המלך חדריו. שגלה לו סודו והוליכו בארץ המקודשת ובכל זה שמח ובכל מקום קרא בשם יי"י:

## פסוק ה

**הפעם הא'**

ונאוה. כמו יפה כמו לא נאוה לכסיל תענוג לא יאות לו ו[ה]נו"ן לבנין נפעל [כמו וכל נעשה במרחשת]:

**הפעם הב'**

[וחזרה ואמרה לעלמות] שהן בנות ירושלם אם אני שחורה כנגדכן עמו אהלי קדר שיכם השמש [תמיד על אהליהם] נאוה אני ויפת תאר כיריעות שלמה המלך ואל תחשבו עלי שזה השחרות נולדתי בו רק הוא מקרה ויסור וסבתו השמש שהכה בי בחוץ כי בני אמי עשו בי מריבה ושמוני נוטרה וקודם זה אפי' כרמי (שלי) לא נטרתי:

**הפעם הג'**

שחורה אני (ונאוה). אח"כ ירדתי למצרים אע"פ [ש]הייתי נאוה שדבקתי בשאר המצות:

## פסוק ו

**הפעם הא'**

שחרחרת. בא הכפל לגרוע ולא להוסיף כמו אדמדמת שהוא מעט אדום:

ששזפתני. השי"ן הראשון (ב)מקום אשר כמו שבשפלנו זכר לנו וטעמו גילתני [כמו] לא שזפתו עין איה:

נחרו בי. הנו"ן נוסף לבנין נפעל כמו נלחמו בי מן לחרחר ריב [וכמהו ויחר אפו]:

נוטרה. שומרת שם התאר:

**הפעם הג'**

ששזפתני השמש. היא הגלות וסבתו בני אמי נחרו בי שהיו במצרי' רבים עובדי ע"ז וכן אמ' יחזקאל ואודע להם בארץ מצרים ואמ' להם איש גלולי עיניו [השליכו] וגו' וימרו הי ואחר חזרו בתשובה כמו וישמע אלהים את נאקתם וזהו הגידה לי עיקר מצותיך שאתה רועה ולא אתערב עם המצרים:

## פסוק ז

**הפעם הא'**

איכה תרעה. י"א [שענינו שאלת מקום כענין איכה הם] כטעם איפה:

שלמה. השי"ן (ב)מקום אשר כשי"ן שאתה מדבר עמי:
כעטיה. י"א מדלגת ואמ' כי כן ויעט העם וי"א נכלמת כמו על שפם יעטה והנכון בעיני שהוא מן ועוטך עטה כבגד יעטה:

**הפעם הב'**

חזרה לדודה ואמרה לו הגידה לי אנה תרעה צאנך ואנה תרביצם ואני אשוב רועה ואפחד(ה) שאתערב עם עדרי חבריך הרועים:

## פסוק ח

**הפעם הא'**

בעקבי הצאן. (סימני פסיעות הצאן) כמו ועקבותיך לא נודעו:
גדיותיך. גדי בלי עזים הוא כל קטן בבהמה הטהורה:

**הפעם הב'**

ענה [לה] אם לא תרעי [צאי] לך בעקבי הצאן ורעי גדיות קטנות כמו שאת קטנה למעלה ממשכנות חברי והוא מקומי:

**הפעם הג'**

השיבה [ה]שכינה אם לא תדעי לכי בדרך אבותיך וירעו בניך הנולדים על דרך השבטים:

## פסוק ט

**הפעם הא'**

לסוסתי. היו"ד יתירה כמו מלאתי משפט [אוהבתי לדוש]:
דמיתיך. המשלתיך כמו ואל מי תדמיון אל:

**הפעם הב'**

לסוסתי ברכבי פרעה. שהוא עץ או ברזל דמיתיך זה דבר הדור:

**הפעם הג'**

וכאשר חזרה בתשובה אמרה [ה]שכינה לסוסתי [ברכבי פרעה] דמיתיך כנסת ישראל ששמרת עול מצות ולא סרתה מהדרך על כן אתן [את] שכרך [ואייפך] וכסף וזהב תוציאי [עמך] ממצרים:

## פסוק י

**הפעם הא'**

בתורים. י"א שורות נזמי (ה)אזן ומצחת הזהב וי"א ציורים ואומ' שהוא מן תאר והקרוי אלי שאין לו חבר כי אם בספר אחד והוא אחריו תורי זהב:
נקודות. כמו נקודים:

**הפעם הב'**

נאוו. דמה [ה]צניף שיש בלחייה כמתג [המצוייר בדמות התורי'] בלחי הסוסיא וקשוריה בחרוזים בצואר הסוסיא ויאותו לך תורי זהב:

## פסוק יב

**הפעם הא'**

במסבו. כמו [ו]מסבי ירושלם הבנין העגול היקר:

נרד(י). בושם ידמה לכרכום:

**הפעם הב'**

ענתה אע"פ שיש לי ריח טוב כי גם המלך [כשהוא במסבו] היה מתאוה שיריח נרדי יותר [ריח טוב] יש לך [שהוא צרור המור] והייתי מתאוה שילין בין שדי ואחבק הדומה לאשכול הכפר שהוא [ב]עין גדי:

**הפעם הג'**

אמרה כנסת ישר' זכור לי ברית אברהם שהלך שמעו בכל העולם כמו נרד והיה שם בצרור המור:

## פסוק יג

**הפעם הא'**

צרור המור. י"א כי המור הוא המושק [בערבי] ומלת אריתי ישחית זה הפירוש והוא מן בושם יקר וטעם צרור המור כמו צרור הכסף:

**הפעם הג'**

שדי. הם התורות והמצות (שהיה) מלמד לאנשי דורו [עד שהודו כי אין כמו השם ית'] כאשר לא ימצא כדמות אשכל הכפר בעין גדי שהוא מגיד שבחו של שם:

## פסוק יד

**הפעם הא'**

אשכל הכופר. בלשון קדר כאפור ובל' כאנפורא והוא כמו אשכולות וי"א שהוא מין קרנפל והראשון קרוב:

בכרמי עין גדי. שם מקום [בארץ ישר' שימצא בו אשכל הכפר]:

## פסוק טו

**הפעם הא'**

עיניך יונים. (כיונים) כמו אש אוכלה [הוא]:

**הפעם הב'**

ענה הנך יפה עיניך יונים. כיונה שהיא אוהבת (בן) זוגה ולא תניחנו:

**הפעם הג'**

ענתה השכינה עתה תתיפי בחרוזים נביאים אשלחם אליך והם עיניך:

### פסוק טז

**הפעם הא'**

רעננה. כמו רטוב ורך:

**הפעם הב'**

ענתה הנך יפה והיינו צריכים לערש רעננה ויהיו קורות בתינו ארזים שנשב בסתר

### פסוק יז

**הפעם הא'**

רהיטנו. מלשון משנה רהיטי ביתו של אדם:

ברותים. אין לו דומה וכל המפרשים אמרו שהוא כמו ברושים רק לא יתחלפו זולתי [אותיות] אהו"י:

**הפעם הג'**

אמרי כנסת ישראל הייתי רוצה (במשכן) לעבוד אותך [ב]תחלה ואח"כ אבנה לך בית ארזים (רק) אני כשושנה בעמק (שכל ה)עובר ירמסנה והפחד שיעשו בי המצריים כלה:

## פרק ב

### פסוק א

**הפעם הא'**

חבצלת. ורד:

שושנת. גליו בלעז ויתכן ויתכן שנקראת כן בעבור שהיא בעלת שש עלים:

**הפעם הב'**

(כי) אני עתה בחוץ כמו חבצלת השרון:

### פסוק ב

**הפעם הב'**

ענה אין את דומה לשושנת העמקים [שהיא קרובה לקחתה] רק את דומה בין הבנות כשושנה בין החוחים:

**הפעם הג'**

ענתה השכינה אני אשיתך כשושנה בין החוחים שלא יוכל אדם לגעת אליה:

## פסוק ג

**הפעם הא'**

כתפוח. שם האילן:

**הפעם הב'**

ענתה כאילן התפוח שהוא בגן כנגד עצים כן דודי וחמדתי לו:

**הפעם הג'**

אמרה כנסת ישראל הלא אתה אלי ותדמה בעין מצרים כתפוח ומתי יגיע הקץ שאשב בצלך ותביאני אל ארץ זבת חלב ודבש ורוב דגן ותירוש:

## פסוק ד

**הפעם הא'**

ודגלו. מן דגל:

**הפעם הב'**

הביאני אל בית היין ואשתכר עמו ואלו היה זה בגלוי כמו הדגל אז הייתי אומ' לעלמות

**הפעם הג'**

ודגלו עלי. ואשמע דבריך:

## פסוק ה

**הפעם הא'**

סמכוני. מהבנין הכבד:

באשישות. היין:

[רפדוני.] שימו רפידתי [סביבי] תפוחים ובלשון קדר (כמו) סעדוני [או חזקוני]:

**הפעם הב'**

סמכוני באשישות היין רפדוני בתפוחים שאריחם ואוכלם על היין כמנהג החולה שיש לפניו אשישות משקה ותפוח

**הפעם הג'**

(ו)זהו סמכוני באשישות כענין לכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב:

בתפוחים. נסים שתראה לי ונפלאות שיהיה שמעם בכל הארץ:

(שמאלו.) עולות הבקר והערב:

## פסוק ו

**הפעם הב'**

ובסוף יהיה שמאל דודי תחת (ל)ראשי

## פסוק ז

**הפעם הא'**

בצבאות. כמו איל וצבי ורבים זכריי (כמ') וכצבאים על ההרים [ולנקבות צבאות]:

תעירו. מן ויעירני:

מקפץ. תרגום לנתר:

**הפעם הב'**

והייתי משבעת לעלמות שלא יעירוני מן השנה [עד שיגיע עת חפץ האהבה]:

וענין בצבאות כי הנשים דומות להן הלא תראה אילת אהבים ויעלת חן דמה לאילה וליעלה וזה ענין השבעתי אתכם בדומות לכם כאלו אמ' השבעתי אתכם בכם:

**הפעם הג'**

אמרו הנביאים לכנסת ישראל השבעתי [אתכם] בצבאות שהם מותרות לשחיטה שלא תתעוררו עד שיגיע הקץ [כ]אשר העתיקו חז"ל שיצאו בני אפרים קודם הקץ [וזהו ענין עד שתחפץ] ונהרגו ועליהם נאמ' בדברי הימים ויתאבל עליהם אפרים אביהם:

## פסוק ח

**הפעם הב'**

כאשר עברו ימי הכרמים שבה אל ביתה וכאשר החלו האילנות להציץ אמרה קול דודי והוא דומה לצבי במרוצתו מציץ מן החרכים אולי יראני:

**הפעם הג'**

וכאשר הגיע הקץ קול דודי:

אחר כתלנו. [במקום ש]לא נוכל לראות(ו):

משגיח. מן חלוני הרקיע כענין ראה ראיתי [את עני עמי]:

## פסוק ט

**הפעם הא'**

כתלנו. קיר [מלשון תרגום]:

משגיח. מביט כמו ממכון שבתו השגיח:

מציץ. רואה (מענינו) וי"א שהוא מן ציצת ראשי:

החרכים. תרגום חלון [חרכה]:

## פסוק י

**הפעם הב'**

ענה דודי ואמר לי את כמו יונה במקום גבוה ובסתר הראיני את מראיך השמיעיני את קולך:

## פסוק יא

**הפעם הא'**

כי (הנה) הסתיו. תרגום חורף [סתוא]:

חלף. נכרת כמו כליל יחלוף:

**הפעם הג'**

הסתיו [עבר]. קץ אברהם:

הגשם. ימי השעבוד והמורה:

## פסוק יב

**הפעם הא'**

הזמיר. [כמו זמיר עריצים וענינו כמשמעו] זמירות העוף:

התור. מן שתי תורים:

**הפעם הג'**

הנצנים. משה ואהרן:

ועת הזמיר. שזמרו על הים:

וקול התור. שנכנס[ו] לארץ ישר':

## פסוק יג

**הפעם הא'**

התאנה. שם האילן:

חנטה. מן ויחנטו הרופאים לשון תקון:

פגיה. הפרי שאינו מבושל וכן מלשון קדר [פג]:

סמדר. כאשר ישל הפרח ויבדלו הענפים ויראו הענבים יקרא סמדר:

**הפעם הג'**

התאנה. לקחת ממנה בכורים:

[י] הגפנים. לנסוך היין:

## פסוק יד

**הפעם הא'**

בחגוי. מן חוג הארץ [והוא הפוך או הם ב' שרשים וטעם] מקום גבוה והוא כמו שוכני בחגוי (ה)סלע:

המדרגה. בדמות סולם אבנים זו על זו כמו ונפלו המדרגות:

ערב. נעים ונוח ושנתי ערבה לי:

[נאוה. כמו תאוה לעינים:]

**הפעם הג'**

יונתי. ענתה השכינה אחר צאת ישראל ממצרי׳ דמיתיך בלכתך אחרי במדבר ליונה בסתר המדרגה שהם העננים:

הראיני את מראיך. זהו ויאמינו ביי״י:

השמיעיני את קולך. אז ישיר משה:

## פסוק טו

**הפעם הא'**

אחזו. (לשון) צווי ובמשקל[ו] שחדו בעדי ויש להם שלישי במקרא [והוא] אהבו את יי״י:

מחבלים. משחיתים כמו וחבל את מעשה ידיך:

**הפעם הב'**

[ענתה היא ו]אמרה לנערותיה לכו אל כרם ושמרוהו מן השועלים כי דודי לי ואני לו הדומה לעפר הרועה בשושנים שריחו נודף:

**הפעם הג'**

אחזו לנו שועלים. הם עובדי העגל:

## פסוק טז

**הפעם הג'**

חזרתי בתשובה על יד השושנים הם הצדיקים:

## פסוק יז

**הפעם הא'**

שיפוח. רוח היום:

הרי בתר. [הם] הרי (ה)גדור והפרידה כמו ויבתר אותם:

**הפעם הב'**

ואתה דודי עד שיפוח רוח היום וזה יהיה אחר נטות [ה]צללים שהוא חצי היום שוב אל מקומך:

הדוד הלך לדרכו:

**הפעם הג'**

עד שיפוח היום על הרי בתר. שאמ' כי לא אעלה בקרבך ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה:

## פרק ג

### פסוק א

**הפעם הב'**

והנה היא החלום הלילה אמרה על משכבי בלילות רבים הייתי רואה שסבבתי בעיר לבקש (את) דודי ושאלתי לשומרים את שאהבה נפשי הראיתם אותו והייתי רואה שמצאתיו:

**הפעם הג'**

אמ' כנסת ישראל אז הייתי במחשך בלילה ובקשתי השכינה שתלך בקרבי:

### פסוק ב

**הפעם הא'**

בשוקים. [חוצה] תרגום וינס החוצה [וערק לשוקא]:

### פסוק ג

**הפעם הג'**

השומרים. הם משה ואהרן:

### פסוק ד

**הפעם הא'**

הורתי. יולדתי כמו [על] ברכות הורי:

**הפעם הג'**

וזמן מועט היה פחות משנה עבר עד שעלתה השכינה בקרבי [ו]ירד(ה) במשכן ורצו להכנס לארץ ואמרו הננו:

## פסוק ה

**הפעם הג'**

אמ' להם [הנני] השבעתי אתכם:

## פסוק ו

**הפעם הא'**

כתמרות. [כמו עמודים] כמו תימורות ואולי נקרא(ו) כן בעבור [שהם דומות ל]גבהות אילני התמרים:

אבקת. בשמים שחוקים כאבק:

רוכל. סוחר כמו המה רוכליך:

**הפעם הג'**

מי זאת עולה מן המדבר. כשנכנסה לארץ הלך שמעה בכל העולם וזהו המור והלבונה וכאלו היא כמו מטתו שלשלמה שכל מיני בושם יש בה:

## פסוק ז

**הפעם הג'**

גבורים. הס' רבבות שנכנסו לארץ מבן כ' שנה ומעלה [כאשר פקד אותם משה ואלעזר הכהן]:

## פסוק ח

**הפעם הא'**

אחוזי חרב. כמו לבוש הבדים ולא אדע שלישי במקרא:

## פסוק ט

**הפעם הא'**

אפריון. חופה ואין לו דומה:

**הפעם הג'**

אפריון. זה [ה]בית שבנה שלמה ומרוב הכלים של כסף [ושל] זהב ששם במקדש כאלו עמודיו ורפידתו כסף וזה [ומצינו שטח הקירות כסף וזהב]:

## פסוק י

**הפעם הא'**

רפידתו. יצועתו כמו ירפד חרוץ עלי מים:

רצוף. י"א שהוא מן רצפת אבנים והנכון בעיני שהוא פעול מן ובידו רצפה:

**הפעם הב'**

[ו]בהקיץ הלכה לבקש [את] דודה ותדמ ואמ' מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקוטרת הנה מטתו שלשמה תמה איך תלך לבדה והנה שלמה המלך הוצרך לגבורים רבים שישמרו חשוקתו מפחד חוטפים פן יחטפוה בלילה גם הוצרך לעשות אפיריון וכל זה בעבור אחת מבנות ירושלים והכריז לעשות לו גדולה ושם עטרת מלכות בראשו כדי שיהיה נכבד בעיני חשוקתו ואת רעיתי יפה ממנה:

**הפעם הג'**

מרכבו ארגמן. דומה (לאגרמן) בעין:

תוכו. הכהנים והלוים:

### פסוק יא

**הפעם הג'**

צאנה וראנה. זהו ויקהלו אל המלך שלמה:

## פרק ד

### פסוק א

**הפעם הא'**

שגלשו. י"א שנקרחו [מן] תרגום קרח (הוא) [גלוש והוא רחוק בענין] וי"א [ש]הלמ"ד נוסף והנכון בעיני שאין לו דומה ועניינו נשמטו וירדו:

**הפעם הב'**

ועדר העזים. כשיהיה בהר יראה זה למעלה מזה:

**הפעם הג'**

שבחה השכינה כנסת ישר' [ואמרה] הנך יפה רעיתי [הנך יפה]:

עיניך יונים. הם הנביאים:

שערך. הם הנזירים שהם מגדלים שער:

### פסוק ב

**הפעם הא'**

הקצובות. שיש להם קצב אחד:

מתאימות. מולדות תאומים:

**הפעם הב'**

שניך. לבנות כעדר הרחלות הרחוצות:

ושכולה אין שם שן נשברת וכאלו הן תאומות:

**הפעם הג'**

שניך. אנשי מלחמה:

## פסוק ג

**הפעם הא'**

ומדברך נאוה. [מ]לשון דבור:

כפלח הרמון רקדך. י"מ שהוא מן חצי רמון והנכון (בעיני) שהוא הציץ הנופל מאילן הרמון כאשר יחל ל(ה)בקע כמו פולח ובוקע [בארץ]:

רקתך. ממעל לעין בקצות המצח:

מבעד. [כמו] מבפנים כמו הבעד ערפל (ישפוט):

צמתך. [י"א ש]הוא השער היורד כמו גלי צמתך:

**הפעם הב'**

כחוט השני. אדום ודק:

וכנגד המגנים חלי הכתם שהם הקשורים:

**הפעם הג'**

שפתותיך. [הם] המשוררים:

רקתך כפלח הרמון. כהניך הוא פעמון ורמון:

## פסוק ד

**הפעם הא'**

תלפיות. י"א לתלות חרבות כמו ולה שתי פיות [ו]הם ה' מלות וי"א כי התי"ו (ב)מקום אל"ף והוא מן מלפנו מבהמות ארץ ומדקדק[ים] אמר[ו] כי האל"ף {יחסר} ו(ה)תי"ו נוסף כמו תלבושת והענין ללמד הולכי דרך מרוב גבהותו:

שלטי הגבורים. כמו [הברו החצים] מלאו השלטים והם (ה)אשפות:

**הפעם הג'**

[צוארך.] שרי הצבא:

## פסוק ה

**הפעם הא'**

עפרים. קטני האילים:

**הפעם הב'**

שני שדיך. יש להן ריח טוב [כשני עפרים שהם] רועים בשושנים:

**הפעם הג'**

שני שדיך. [שתי תורות] תורה שבכתי' ותורה שבעל פה [כי השדים מוציאין את החלב כענין לכו שברו ואכולו וגו']:

## פסוק ו

**הפעם הב'**

וכאשר אמרת עלי עד שיפוח היום ע"כ הלכתי אל הר המור לריח הטוב (אליך):

**הפעם הג'**

דברי השכינה הם עד שיפוח היום [הענין] אשב בהר המוריה כל זמן שלא ישתנה היום והענין מעשה (כנסת) ישראל:

## פסוק ז

**הפעם הב'**

ומה אוסיף להלל אותך כי את יפה כולה:

**הפעם הג'**

כולך יפה [רעיתי]. שומרת מצותי:

## פסוק ח

**הפעם הא'**

תשורי. [כמו] תראי כמו אשורנו (ולא קרוב):

**הפעם הב'**

ועתה אתי באי מלבנון ולמה תשורי אלי ממקום גבוה והפחדתיני לבא אליך כאלו שם מעון אריה:

**הפעם הג'**

אתי מלבנון. הבאים לרגלים:

מראש שניר. אפילו מעבר הירדן:

ממעונות אריות. אפי' כשיבאו לחוג והם חוץ לארץ [בארץ ערלים הנמשלים לאריות ולנמרים הכל יהיו באים] ולא יוכלו האומות למנוע אותם ולהזיקם:

## פסוק ט

**הפעם הא'**

לבבתיני. הסירות (את) לבבי כמו מסעף [פורה] יכרית הסעיף וכן ושרשך:

באחד ענק. קשורים וחרוזים כמו וענקים לגרגרותיך:

**הפעם הג'**

לבבתיני. עשית רצון לבי על יד אחד מהנביאים והוא אליהו שהחזיר ישראל בתשובה:
באחד ענק. הוא שבט יהודה (שמלכי יהודה) היו רוב מהם חסידים:

## פסוק י

**הפעם הג'**

מה יפו דודיך. גלגל ושילה ונוב וגבעון ובית המקדש:
וריח שמניך. עבודת השם ומעשים טובים:

## פסוק יא

**הפעם הג'**

נופת. טעמי תורה:
וריח שלמותיך. טלית וציצית:

## פסוק יב

**הפעם הא'**

גל. כמו גלות עליות קרוב ממעין:

**הפעם הב'**

והנה את חשובה כמו גן נעול שלא יוכל אדם להכנס אליו וכאלו נטעך פרדס רמון עם פרי כל מגד מעורב עם כל מיני בשמים והענין שנתחברו בך כל ריח ערב וטוב ואת כמעין גנים באר מים חיים שישיבו נפש עייפה:

**הפעם הג'**

גל נעול. [בנות ישראל] הצנועות:

## פסוק יג

**הפעם הא'**

שלחיך. נטעך כמו בשלחה תריבנה או הסעיף המשלח לכל צד כמו תשלח קצירה (עד) ים [וכן שלוחותיה]:
פרדס. גן:

**הפעם הג'**

(מ)שלחיך עד כל ראשי בשמים י"ב מנין כנגד [י"ב] שבטי ישרי והענין בנות כל השבטים:

### פסוק יד
**הפעם הא'**

קנה. הוא קנה בשם:
ואהלות. עצי בשם כמו כאהלים נטע יי"י:

### פסוק טו
**הפעם הא'**

עורי צפון. רוח צפון:
**הפעם הג'**

מעין גנים. טבילת הטהרה:

### פסוק טז
**הפעם הב'**

ענתה היא ואמ' עורי צפון יבוא דודי והענין שילך דודי לגנו ובעבור שיתעורר רוח צפון ודרום ויפיחו גני [ויזלו בשמיו] אז יבוא:
**הפעם הג'**

עורי צפון. כאשר התעוררה רוח הצפון ונשתנה היום תחת שיפיחו בגן ויזלו בשמיו היה הדבר הפוך והענין (שישראל) שנו מעשיהם אז באה השכינה לגן והענין עלתנ למרום כדכתי' [אלכה] ואשובה אל מקומי:
וענין ויאכל פרי מגדיו רמז למלאכת המשכן והענין יתענג בשבתו עמהם כתענוג האוכל פרי מגדי':

## פרק ה

### פסוק א
**הפעם הא'**

אריתי. [כמו] לקטתי כמו וארוה כל עוברי דרך:
יערי. יי"א כמו ביערת הדבש וי"א שהוא קנה (מ)תרגו' ותשם בסוף [ביערה] (והענין קנה סוקר):
**הפעם הב'**

והנה הלך והשתוקקה אליו אחר שאמ' (לה) באתי לגני ואריתי מורי והאכלתי רעי וחברי והשקיתים עד ששכרו:

**הפעם הג'**

אמרה השכינה באתי לגבי שבתי למקומי למעלה אחר שקבלתי נסוך היין ולחם הפנים והבכורים והיו ישראל שמחים ואוכלים שלמים והענין למה לי רוב זבחיכם יאמר יי"י שבעתי עולות אלים [כענין כי לי כל חיתו יער ואלו הוצרכתי יש לי הכל]:

## פסוק ב

**הפעם הא'**

דופק. כמו מתדפקים על הדלת ודופק חוזר לדודי (ו)לא לקול כמו קול דודי הנה זה בא: קווצותי. קצות השער [והוא הפוך]:

רסיסי. עמו רביבי(ם) וכמוהו לרוס את הסלת:

**הפעם הב'**

והנה היא ראתה בחלום תמונת דודה ואמ' אני ישנה אע"פ שאני ישנה לבי ער וראיתי כאלו בא דודי:

קול דודי דופק שראשי נמלא טל [בחוץ] והנה נתעכב מעט והשבתי בלבי פשטתי את כתבתי ונפשי יצאה בדברו אלי (ו)הנה אלך לדרכי בעבור שהתעכבת ובהקיץ אמרה השבעתי מה תגידו לו הגידו לו שחולת אהבה אני:

**הפעם הג'**

אני ישנה. אמרה כנסת ישראל אע"פ שגליתי לבבל לבי ער עלי ולא עבדתי ע"ז:

קול דודי דופק. על יד הנביאים שיבנו הבית ויצאו מבבל:

שראשי נמלא טל קווצותי רסיסי לילה. מדמעות [כנסת] ישראל [כענין] בכה תבכה בלילה:

## פסוק ג

**הפעם הא'**

אטנפס. בלשון רז"ל לשון געול (גיאול וטינוף):

**הפעם הג'**

אמר' כנסת ישראל בעבור שנתאחרתי לבנות [הבית] ולא היו מעשי נאים הוכיחני על ידי חגי הנביא [וזכריה בן עדוא]:

## פסוק ד

**הפעם הג'**

מן החור. מחלון [של] רקיע:

## פסוק ה

**הפעם הא'**

מור עובר. [כמו עובר] לסוחר:

המנעול. מן ונעל הדלת:

**הפעם הג'**

קמתי אני לפתוח לדודי וידי נטפו מור. והעניי שברו היה טוב (ולא תוכו ע"כ) דודי חמק עבר אחר שהבטיחני שידור בקרבי על יד זכריא ושכנתי בתוכך:

נפשי יצאה בדברו. כאשר אזכור בדברו עמי:

## פסוק ו

**הפעם הא'**

חמק. המתין מעט ועבר ובא פעל עבר אחר פעל בלא ו"ו וכמהו כרע נפל שכב והוא כמו עד מתי תתחמקין:

## פסוק ז

**הפעם הא'**

רדידי. בלשון קדר מלהפה [כמו צעיף]:

**הפעם הג'**

מצאוני השומרים. מלכות יון הרשעה:

נשאו את רדידי. שמנעו ישראל לשמור רוב המצות:

## פסוק ח

**הפעם הג'**

השבעתי אתכם. כאומרת מי יגיד לשכינה מה שסבלתי על שמו:

## פסוק י

**הפעם הג'**

מי זאת הנשקפה. היתה כנסת ישראל משובחת עד שנכנסה שנאת חנם ביניהם וזהו הענין [ש]אמרה כנס' ישר' לא ידעתי כאומרת לא הרגשתי עד שגרמתי לעצמי וזהו נפשי שמתני לניות עמי שהוא נדיב מרכבות לאומות העולם הפך ואתה על במותימו תדרוך:

דגול. מעולה כמו הדגל:

**הפעם הג'**

וכל מה שספר שלמה מתחלת דודי צח ואדום עד זה דודי מעשה השכינה כי מחשבת לא תכילנה אף כי עין תשורנה לכן ספר מפעליה והם יודו עליה:

צח. מעשיו (זכים ל)ישרים:
ואדום. כאש אוכלה לרשעים [כענין מדוע אדום ללבושך]:
דגול. אלף אלפים ישמשוניה:

## פסוק יב

**הפעם הב'**

דמה בת העין ליונים שהם על אפיקי מים והן לובן העינים:

**הפעם הג'**

עיניו. [ז'] שרי מלאכיו כדברי זכריא על אבן אחת שבעה עינים ואמ' שבעה אלה (עיני יי") המה משוטטים בכל הארץ:

## פסוק יג

**הפעם הא'**

כערוגת. חתיכת מקום בגן:
מגדלות. ממגדל עז:

**הפעם הב'**

לחייו. השער שיש בשני קצוותיהן עמו מגדלות מרקחים:
שושנים. בטוב הריח:

**הפעם הג'**

לחייו. [הם שני] שרי הפנים:
שפתותיו. הם שלוחיו עושי דברו המדברים עם נביאיו כמו גבריאל (ו)לבוש הבדים:

## פסוק יד

**הפעם הא'**

גלילי. אופנים:
תרשיש. אבן יקרה כעין שחרות:
מעיו עשת שן. פיל כמו ברזל עשות:

**הפעם הב'**

אצבעותיו גלילי זהב ודמה השער שעליהן לתרשיש:
בטנו אזורה בבגד לבן מעולף בספיר שהוא אדום והראיה זכו נזיריה משלג צחו מחלב [אדמו עצם מפנינים ספיר גזרתם] ושם ספירים כמו פנינים כי דבריו כפולים ולבנת הספיר (הוא) מן לבנה ולא מן לובן ומלת כמעשה ראיה ולא יתכן שתתאר מעיו כי איננו ערום:

**הפעם הג'**

ידיו גלילי זהב. הם הגלגלים הם השמים:

בתרשיש. הכוכבים:

מעיו. אפודת הגלגל העליון והוא הקו (הרחב) האמצעי:

ספירים. הם המזלות:

### פסוק טו

**הפעם הא'**

שש. אבני שיש:

**הפעם הג'**

שוקיו. [הוא] האש והאויר:

על אדני פז. היא הארץ כמו על מה אדניה הטבעו:

מראהו כלבנון. מי שיכנס בלבנון יראה אילן יפה וחשוב שאין למעלה ממנו ולא ימצא כמהו עד שיראה יותר נאה ממנו ויפלא בעיניו כן מעשה השכינה:

בחור כארזים. שהן על (ה)מים שלא יבטלו מעשיו כענין חדשים לבקרים (רבה אמונתך):

### פסוק טז

**הפעם הג'**

חכו. תורותיו ומצותיו הנחמדים מזהב [ומפז רב]:

וכבר הזכרתי שבנות ירושלם [הם] מחשבות בני ישר':

## פרק ו

### פסוק ב

**הפעם הב'**

דודי ירד לגנו. כמשמעו:

**הפעם הג'**

ירד לגנו. עלה למרום להיות עם הצדיקים שהם משרתיו למעלה:

### פסוק ד

**הפעם הא'**

כתרצה. [שם] מדינה ובדברי אחאב תמצאנה:

איומה. [שיש אימה לכל רואיה ממנה] מן איום ונורא:

כנדגלות. עמו [ה]מחנות שיש להן דגלים:

**הפעם הב'**

ענה כאשר ראה (אותה) יפה את כנדגלות המחנות בעלות הדגלים והנה שערך כעדר העזים ושניך כרחלים (ו)כפלח הרמון רקתך והענין [הנה] אלה אותות שאת [היא] רעיתי הראשונה ולא תתערבי באחרות [כי אחת את ואין דומה] כי הנה המלך שלמה יש לו ששים מלכות אבל יונתי אחת היא ואפי' המלכות יאשרוה ויתמהו ויאמרו מי זאת הנשקפה כמו שחר:

**הפעם הג'**

אמרה [ה]שכינה אחר שחזרת בתשובה ובקשת אותי עתה תשובי למלכותך כבראשונה וזה על זמן בני חשמונאי שמאותן הימים מלכו ישראל:

## פסוק ה

**הפעם הא'**

הרהיבוני. [חזקו ממני או] הסירו רהבי וממשלתי מן המחצבת רהב [ורהבם עמל ואון]:

**הפעם הג'**

עתה תהיי עוד יפה ויפחדו ממך אומות העולם לכן יפסקו ממך נביאיך זהו [ענין] הסיבי עיניך לכן ישובו נזיריך ואנשי מלחמתך:

## פסוק ח

**הפעם הג'**

ששים המה מלכות. הם אלופים שהיו בשעיר:

ושמני' פילגשים. נח ובניו (וכן הם במספר):

ועלמות. בני ישמעאל:

## פסוק ט

**הפעם הג'**

אחת היא. שלא נתערבה באומות העולם:

## פסוק יא

**הפעם הא'**

אגוז. ידוע בלשון רז"ל:

באבי. הפרי המבוכר שיבא בתחלה כמו ואנביה שגיא:

הנצו. כמו עלתה נצה:

**הפעם הב'**

ואני ירדתי אל גנת אגוז לראות אם הנצו הרמונים להתחבר שם:

**הפעם הג'**

והשכינה אמרה אל גנת אגוז ירדתי ו[ה]ענין שעליתי למרום עד שתפרח הגפן והענין שיעשו ישר' הנמשלים לגפן מעשים [טובים ו]נאים וענין אגוז [שהוא פריו גנוז] והענין שלא יראה נסיו בגלות ואל תתמה ש(י)אמ' ירדתי כי הנה מצאנו וירדתי על ההרים:

### פסוק יב

**הפעם הב'**

ענתה לא ידעתי אנה היית באי זה גן לכך נפשי שמתי במרכבות עם נדיב לבקשך

## פרק ז

### פסוק א

**הפעם הא'**

השולמית. שהיא ממדינת שלם [ו]היא ירושל' (כמו) ויהי בשלם סוכו:

כמחולת (המחנים). מן תוף וחליל:

**הפעם הב'**

והייתי שומעת אומרים לי כל רואי שובי שובי [השולמית] ועניתי להם מה תחזו בשולמית שיצאתם [כולכם] לראותה כמחולת המחנים אשר תצאן בשתי המערכות כבא המלך [וזה ענין המחנים]:

**הפעם הג'**

אמרה השכינה אע"פ שמרדת ואתה בגלות תשובי עוד ויתמהו כל העולם ממך ויצאו לקראתך במחולות

### פסוק ב

**הפעם הא'**

חמוקי. הכף אשר על הירך וי"א כי כמהו חמק (עבר) ועניני הלך:

חלאים. עדי עגול מקובץ כמו וחלי כתם:

אמן. חרש חכם ואין בלשון (הקדש) חבר לו:

**הפעם הב'**

ענה ואמר לה מה יפו פעמיך וקראה בת נדיב כמו שאמר' [היא] מרכבות עמי נדיב:

**הפעם הג'**

מה יפו פעמיך. כשתלכי לארצך:

חמוקי ירכיך. כמו שוק על ירך רגלים ופרשים:

## פסוק ג

**הפעם הא'**

שררך. הוא הטבור [כמו רפאות תהי לשרך]:

אגן. עגול כמו באגנות:

הסהר. [תרגום] ירח [סיהרא] כמו הסהרונים [וכן בלשון ישמעאל]:

המזג. בלשון רז"ל ידוע [כמו מסכה יינה]:

סוגה. גם בלשונם סייג:

**הפעם הב'**

שררך. חגור ובאבנט אבן יקרה עגולה כירח שלא יחסר ועל זה הפירוש יהיה המזג בענין אחר:

בטנך. תראה כמו ערמת חטים שהיא עבה [מ]למטה [ודקה מלמעלה] וענין סוגה בשושנים המלבוש האדום [דתמר כי הערמה לא היתה נראית כי שושנים סביבה]:

**הפעם הג'**

שררך. סנהדרין גדולה הנמשלת לחצי גורן עגולה:

אל יחסר המזג. זה התורה הנמשלת ליין:

בטנך ערמת חטים. סנהדין קטנה:

סוגה בשושנים. רוב הצדיקים:

## פסוק ד

**הפעם הג'**

שני שדיך. התורות:

## פסוק ה

**הפעם הא'**

אפך. החוטם:

**הפעם הב'**

צוארך כמגדל השן. לבן:

ואחר שדמה עיניה לברכות שהן רחבות דמה החוטם [למגדל] שהוא שוה בלי עוות:

**הפעם הג'**

צוארך. ראשי הצבא:

עיניך. הנביאים שהיו בתחלה בחשבון עתה יהיו רבים:

(אפך. הוא הכהן הגדול) כענין ישימו קטורה באפך:

## פסוק ו

**הפעם הא'**

ככרמל. עין [צבע ואומ' שהוא עין שני] ובדברי הימים וכרמיל ובוץ:

דלת. בלשון קדר השער היוצא על הלחי [דלל]:

ברהטים. כמו (ברהטים) בשקתות המים:

**הפעם הב'**

ככרמל. כעין [כרמל]:

כארגמן. שהוא רך במשוש:

[מלך אסור ברהטים.] וכל מלך היה מתאוה להיותו אסור וקשור חבלי שערך [זה הענין הזכירו שרי קדר החושקים כמו מה יפית ומה נעמת אין בעולם תענוג לנפש ולא דבר יפה ונעים כחשק:] וי"א כי ענין ברהטים שדמה השער [זה תחת זה כדמות המים] ברהטים וי"א כי מלך הוא הראש:

ואחר שדמה אותה לתמר התאוה להיות עמה:

**הפעם הג'**

ראשך. [הוא המלך המשיח שהוא מבני דוד:

ודלת ראשך.] משיח בן יוסף:

מלך אסור. רמז שהוא משיח בן דוד אסור עד שיגיע הקץ כי ביום ש(נ)חרבה ירושלם נולד:

## פסוק ז

**הפעם הג'**

מה יפית. אז במעשייך:

## פסוק ח

**הפעם הג'**

זאת קומתך. [זש"ה ועמך כלם צדיקים] אז ירבו [ה]צדיקים צדיק כתמר יפרח:

ושדיך. [הם] בעלי תורה שיתנו פרי [אמריה]:

## פסוק ט

**הפעם הא'**

בסנסניו. הסעיפים העליונים שיש שם (ה)פרי ואין לו חבר:

**הפעם הב'**

בסנסניו. הם השדים:

אמרה היא אני לדודי ועלי למלאת תשוקתו:

**הפעם הג'**

אמ' השכינה אז אבא בחבורת הצדיקים:

ויהיו נא שדיך. אז יקיימו כל המצות:

וריח אפך. אז ישרתני כהן גדול:

## פסוק י

**הפעם הא'**

דובב. מרחש מלשון דבה:

**הפעם הג'**

וחכך. המשוררים:

## פסוק יא

**הפעם הא'**

תשוקתו. כמו (ו)אליך תשוקתו:

**הפעם הג'**

אני לדודי. אמרה כנסת ישראל בבוא הקץ:

## פסוק יב

**הפעם הג'**

לכה דודי נצא השדה. והענין ירושלם [כענין מצאנוה בשדה יער:

נלינה בכפרים. כענין פרזות תשב ירושלם:]

## פסוק יג

**הפעם הג'**

נשכימה לכרמים. וקודם זה תראה שחזרו ישראל בתשובה:

וזה ענין [אם] פרחה הגפן שם בירושלם אעבוד (את השם) בפרהסיא:

## פסוק יד

**הפעם הג'**

הדודאים נתנו ריח. יתחברו מעשה כנסת ישראל הטובים עם מעשה אבות(יהם) הקדמונים:

# פרק ח

## פסוק א

**הפעם הב'**

ועתה לכה דודי נצא השדה כי לא נוכל להתחבר במדינה ומי יתנך כאח לי עד שאביאך בפרהסיא אל בית אמי והיא תלמדני היאך אשקך מיין הרקח:

**הפעם הג'**

(מי יתנך כאח לי. אמ' כנסת ישראל למשיח מי יתנך כאח לי ואמצא אותך) ואדבק עמך:

## פסוק ב

**הפעם הא'**

תלמדני. התי"ו חוזר לאמי:

**הפעם הג'**

אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני. [בית אמי היא ירושלם וענין תלמדני] שתלמדני [ה]מצות ואשמח עמך כאשה ששותה יין עם בעלה:

## פסוק ג

**הפעם הב'**

חזרה [ו]אמרה עתה נשלמה תאותי בהיותו שמאלו תחת לראשי והם ישנים:

**הפעם הג'**

שמאלו. אז תשוב עולות הבקר והערב:

## פסוק ד

**הפעם הג'**

השבעתי אתכם. אמ' שלמה לכנסת ישראל השבעתי אתכם שלא תעוררו עד שיגיע הקץ שלא תסתכנו בנפשותיכם:

## פסוק ה

**הפעם הא'**

מתרפקת. מתחברת וכן בלשון קדר [ואין לו דומה במקרא]:

חבלתך. כמו (הנה) יחבל און והוא מן חבלי יולדה:

**הפעם הב'**

עוררה דודה ואמרה לו מי זאת עולה מן המדבר שבקשה דודה [ראשון] כאשר עשיתי אני ועוררתיך תחת התפוח שאנחנו לנים תחתיו להזכירך כי שמה חבלתך אמך והענין בעבור שהרתה תחת התפוח על כן ידמה ריחך לריחו:

**הפעם הג'**

מי זאת עולה. אז יאמרו אומות העולם על כנסת ישראל כשתעלה ממדבר העמים עם המשיח:

והיא אמרת לו תחת התפוח עוררתיך והטעם אני עוררתיך בדבורי ותפלותי הולידוך כענין שנ' תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אפניו:

## פסוק ו

**הפעם הא'**

רשפיה. כמו ולחומי רשף גחליה:

שלהבת. השי"ן [ב]מקום אשר ונח הלמ"ד ואין כדרכו במקרא:

**הפעם הב'**

ועתה שימני [על לבבך] כחותם על ידך ועל זרועך כחותם:

**הפעם הג'**

ואח"כ תאמר כנסת ישראל לשכינה שימני כחותם על לבך והענין שלא תסור מאחרי השכינה לעולם:

## פסוק ז

**הפעם הג'**

מים רבים. אלו יתקבצו כל אומות העולם לא יוכלו להזיק לכנסת ישראל:

## פסוק ח

**הפעם הב'**

איה דבר האחד מבני אמי שאמרו אחות לנו קטנה מה נעשה (לאחותינו) ביום שידובר בה להנשא אם שמרה עצמה והיא חומה נבנה עליה טירת כסף והענין קשורים ואם [היא] דלת נצור עליה [לוח ארז] (ותהיה סגורה:

היא אמרה) הנה אני חומה ושדי כמגדלות (כענין) שדים נכונו:

אז הייתי בעיני אוהביי כמוצאת שלום:

**הפעם הג'**

אחות לנו קטנה. כשיעלו ישראל אז יאמרו זה לזה אחות לנו קטנה והם ב' שבטים וחצי שאלו גלו בתחלה שני כעת [הראשון] הקל ארצה זבולון [וארצה נפתלי וגו']:

ושדים אין לה. שמא אין לה תורות:

ביום שידובר בה. שתעמוד בדין:

## פסוק ט

**הפעם הא'**

טירת. כמו ארמון כמו {ו}את כל טירותם:

**הפעם הג'**

אם חומה היא. אם שמרה עצמה כמו חומה [ולא יצא מן הדת] נבנה לה מקום [וטירות מלאות כסף] ונלך בשבילה:

ואם דלת היא. עיר פרוצה אין (לה) חומה [שלא שמרה המצות] נסגור עליה שלא תבא עלינו:

## פסוק י

**הפעם הג'**

אז ענתה היא ואמרה אני חומה [שומרת דתי הייתי] ושדי שהן התורות שמרו אותי אז תהיה בעיני השכינה כמוצאת חן:

## פסוק יא

**הפעם הב'**

(אמרה) כרם היה לשלמה [בבעל המון אמרה להלל נפשה לרוב אהבתה בדודה והענין כי] הנה שלמה המלך נתן כרמו לנוטרים ויקח בפרי הכרם [שהביאו לו הנוטרים] אלף כסף ואני לא עשיתי כן רק כרמי (שלי) לפני אני אתענג בו עמך ולא ארצה ממון [ולא קרן ולא ריוח] וקח אתה שלמה (מימי) פרי כרמך וגם יקחו עוד מאתים הנוטרים:

**הפעם הג'**

כרם היה לשלמה. כענין כי כרם ״י צבאות בית ישראל והענין כי שלמה מלך על כל ישראל [וזה ענין בבעל המון שכל ההמון היה שלו]:

נתן את הכרם לנוטרים. הענין שהוא סבב שתחלק המלכות ולא נתן לבניו ירושלה כי אם ב' חלקים מי״ב והם יהודה ובנימין:

איש יביא בפריו אלף כסף. זה ירבעם בן נבט שהיו לו י׳ חלקים:

## פסוק יב

**הפעם הג'**

כרמי שלי. (תאמר כנסי ישר׳ כרמלי שלי) הענין שכל השבטים ישובו להיות יחד:

האלף לך שלמה. [ענין] שלמה הוא (ה)מלך המשיח ונקרא כן בעבור היותו ממשפחתו [ו]כמהו ודוד עבדי נשיא להם לעולם והענין אז ישובו הי׳ שבטים לך שלמה שאתה מלך המשיח וגם ישובו המאתים שהיו לנוטרים [את פריו] שהשאיר שלמה לבניו:

## פסוק יג

**הפעם הב'**

ענה ואמר לה את היושבת בגנים חברי הרועים באו והם מקשיבים לקולך השמיעיני ואמרי לי ברח דודי עד שלא ירגישו שאני עמך בתוך הגן:

**הפעם הג'**

היושבת בגנים [חברים מקשיבים]. אז תאמר [ה]שכינה לכנסי ישראל את היושבת במקדש בית עולמים הדומה לכסא הכבוד כענין כסא כבוד מרום מראשון [מקום מקדשנו]:

חברים מקשיבים. הענין שהמלכים מתאוים לשמוע שיריך החדשים כענין (שנ') שירו לי״י שיר חדש ועוד (כי) ביום ההוא יושר השיר הזה (לי״י):

גם אני מתאוה לשמוע הוד קוליך וזה ענין השמיעיני:

## פסוק יד

**הפעם הג'**

ברח דודי. אמרה כנסת ישראל אם תתאונ לשמוע שירי רד אלי [וברח] ממקום חבריך הם המלאכים המשרתים [לפניך] ובא אל הרי הבשמים [הם] הררי ציון ששם צוה י״י את הברכה חיים עד העולם:

(נשלם פי׳ שיר השירים שבח לעשה אורים:)